

Przywrócenie do pracy członka zarządu

Zgodnie z przepisami kodeksu pracy (art. 45 §1 oraz art. 56 §1) zasadnicze roszczenia pracownika w przypadku wypowiedzenia lub rozwiązania z nim w trybie natychmiastowym umowy o pracę to roszczenie o przywrócenie do pracy lub roszczenie o odszkodowanie. Czy mając na uwadze specyfikę stosunku pracy członka zarządu spółki kapitałowej, także byłemu członkowi zarządu, w przypadku wypowiedzenia lub rozwiązania z nim w trybie natychmiastowym umowy o pracę, przysługuje roszczenie o przywrócenie do pracy?

Sąd Najwyższy w wyroku z 17 sierpnia 2006 r. (III PK 53/06) uznał, iż przywróceniu pracownika - byłego członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do pracy sprzeciwia się art. 203 § 1 zdanie pierwsze kodeksu spółek handlowych. Przywrócenie do pracy nie przywraca bowiem umocowania do zarządzania spółką i jej reprezentowania. To może być osiągnięte tylko przez skuteczne zaskarżenie odwołania z zarządu, na podstawie prawa handlowego, co powoduje ponowne wejście w stosunek organizacyjny członkostwa w zarządzie. Sąd Najwyższy wskazał także, iż sam kodeks pracy wyłącza możliwość przywrócenia do pracy pracownika zatrudnionego na podstawie powołania (art. 69 pkt 2 lit. c), mimo że stosuje się do niego przepisy dotyczące umowy o pracę na czas nieokreślony. Ponieważ zaś na podstawie powołania zatrudnia się kierowników najwyższych szczebli, to, stosując wykładnię systemową, ten przepis kodeksu pracy wyraźnie przemawia, zdaniem Sądu Najwyższego, za poglądem o braku roszczenia o przywrócenie do pracy byłego członka zarządu spółki kapitałowej.

Powyższe stanowisko Sąd Najwyższy podtrzymał w wyroku z 6 maja 2009 r. (II PK 285/08), a także w wyroku z dnia 8 maja 2012 r. (I PK 214/11), w którym powołując się na poglądy wyrażane w doktrynie prawnej podkreślił, iż z analizy pracy wykonywanej przez członka zarządu spółki kapitałowej wynika, iż roszczenie o przywrócenie do pracy nie znajduje materialnoprawnej podstawy realizacji (nie może być faktycznie wykonane). Sąd Najwyższy wskazał, iż z racjonalnego punktu widzenia niepożądane jest kreowanie stosunku pracy, w którym obowiązki pracownicze nie mogą i nie będą mogły być wykonywane.

Przeciwnie stanowisko, a więc stanowisko dopuszczające przywrócenie do pracy byłego członka zarządu, zajął natomiast Sąd Najwyższy w postanowieniu z 12 sierpnia 2009 (II PZP 8/09), w którym wskazał, iż językowa wykładnia art. 203 § 1 kodeksu spółek handlowych jest jednoznaczna. Swoboda odwołania członka zarządu nie narusza, a więc nie modyfikuje roszczeń, które przysługują odwołanemu członkowi zarządu ze stosunku pracy. Stanowisko takie znalazło wyraz także w wyroku Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2010 r. (II PK 131/10), w którym Sąd Najwyższy dodatkowo wskazał, iż jeżeli spółka i członek zarządu wybierają umowę o pracę jako podstawę zatrudnienia, to czynią to ze wszystkimi wiążącymi się z tym konsekwencjami, także konsekwencją w postaci ograniczenia możliwości swobodnego rozwiązania umowy o pracę przez pracodawcę. Jednakże sąd może orzec o odszkodowaniu zamiast dochodzonego przez pracownika roszczenia o przywrócenie do pracy, gdy pracownik podlega szczególnej ochronie trwałości stosunku pracy, jeżeli dochodzenie przez takiego pracownika roszczenia o przywrócenie do pracy może zostać zakwalifikowane w konkretnej sytuacji jako nadużycie prawa (art. 8 kodeksu pracy).

W związku ze wskazaną wyżej rozbieżnością w wykładni prawa, Sąd Najwyższy podjął w składzie 7 sędziów uchwałę z dnia 16 maja 2012 r. (III PZP 3/12), w której uznał, iż pracownikowi byłemu członkowi zarządu spółki kapitałowej przysługuje roszczenie o przywrócenie do pracy. Sąd pracy ma możliwość wyboru za pracownika roszczenia o odszkodowanie zamiast zgłoszonego przywrócenia do pracy, gdy uwzględnienie tego ostatniego żądania jest niemożliwe lub niecelowe (art.

45 § 2 i art. 56 § 1 w związku art. 56 § 2 kodeksu pracy). W przypadku byłego członka zarządu spółki - podlegającego szczególnej ochronie trwałości stosunku pracy – sąd jest związany żądaniem przywrócenia do pracy wtedy, kiedy z ustaleń faktycznych wynika, że odwołanie z zarządu nastąpiło na skutek okoliczności niezwiązanych z zawinionym, nienależytym wywiązywaniem się przez niego z obowiązków organizacyjnych i zarazem pracowniczych.

Reasumując:

- **pracownikowi - byłemu członkowi zarządu spółki kapitałowej przysługuje roszczenie o przywrócenie do pracy,**
- **sąd pracy ma możliwość wyboru za takiego pracownika roszczenia o odszkodowanie zamiast zgłoszonego przywrócenia do pracy, gdy uwzględnienie tego ostatniego żądania jest niemożliwe lub niecelowe bądź też stanowi nadużycie prawa.**

radca prawny Miłosz Hady